VILNIAUS RAJONO PEDAGOGINĖ PSICHOLOGINĖ TARNYBA
Įstaigos pavadinimas

Įstaigos kodas 302678586

PATVIRTINTA
Vilniaus rajono pedagoginės
psichologinės tarnybos direktoriaus
2025 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. _____

DARBUOTOJO, ATLIEKANČIO PATALPŲ VALYMO DARBUS, SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA

Nr. 5

TEKSTO SUDEDAMOSIOS DALYS:

I. BENDROJI DALIS
II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI
III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ
IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU
V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS
VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

I. BENDROJI DALIS

1. Ši Darbuotojo, atliekančio patalpų valymo darbus, saugos ir sveikatos instrukcija (toliau – instrukcija) skirta visiems Vilniaus rajono pedagoginės psichologinės tarnybos (toliau – Įstaiga) darbuotojams atliekantiems patalpų valymo darbus (valytojams).

2. Savarankiškai valymo darbus gali atlikti asmuo:

2.1. pasitikrinęs sveikatą pagal pareigybei ir darbo vietai nustatytus rizikos faktorius (sveikatos tikrinimų grafike nustatytu periodiškumu);

2.2. tinkamai instruktuotas darbuotojų saugos ir sveikatos bei gaisrinės klausimais;

2.3. išklausęs tikslinį instruktavimą (prieš darbo pradžią), jeigu bus atliekama vienkartinė užduotis nesusijusi su nuolatiniu darbu ar profesija ir/ar dirbama neįprastomis sąlygomis.

3. Dirbantis patalpų valymo darbus darbuotojas (toliau – valytojas) privalo:

3.1.1. laikytis Įstaigos darbo tvarkos taisyklių ir kitų Įstaigos vidaus teisės aktų reikalavimų;;

3.1.2. mokėti saugiai dirbti, žinoti ir vykdyti šios instrukcijos reikalavimus;

3.1.3. laikytis įrenginių ir mechanizmų, su kuriais dirba, eksploatavimo taisyklių;

3.1.4. būti susipažinęs su plovimui naudojamų prietaisų eksploatavimo instrukcijomis, naudojamų cheminių medžiagų saugos duomenų lapais bei apmokytas saugiai dirti su naudojamomis cheminėmis medžiagomis;

3.1.5. nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis;

3.1.6. darbo įrankius ir įrenginius naudoti pagal paskirtį;

3.1.7. vykdyti tiesioginio vadovo nurodymus, atlikti tik tuos darbus, kuriuos atlikti yra paskirtas ir instruktuotas ir tik tuomet, kai asmeniškai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai. Nesant įsitikinus, prašyti tiesioginio vadovo, kad paaiškintų, kaip saugiai atlikti užduotį;

3.1.8. pradėti dirbti leidžiama tik gavus išsamius išaiškinimus;

3.1.9. būti susipažinusiam su pirmosios medicininės pagalbos suteikimo būdais;

3.1.10. darbo metu būti blaivus ir neapsvaigęs nuo alkoholinių gėrimų, narkotinių, toksinių bei kitų medžiagų, kurios veikia žmogaus psichiką;

3.1.11. apie pastebėtus pavojus, gręsiančius darbuotojų saugai ir sveikatai bei darbo įrenginių ir priemonių gedimus, trikdžius ar defektus pranešti tiesioginiam vadovui.

4. Darbuotojas turi teisę atsisakyti dirbti, darbai taip pat turi būti sustabdyti, jeigu tiesioginis vadovas nesiima reikiamų priemonių pašalinti pažeidimus ir apsaugoti darbuotoją nuo galimo pavojaus. Nutraukus darbą, darbuotojas privalo nedelsiant raštu pranešti tiesioginiam vadovui atsisakymo dirbti priežastis.

5. Asmens higienos reikalavimai:

5.1. neliesti veido ir kitų kūno vietų nešvariomis rankomis;

5.2. darbo vietoje nelaikyti ir nevalgyti maisto produktų, negerti;

5.3. dėvėti švarius darbo rūbus, nelaikyti kartu asmeninių ir darbo drabužių;

5.4. prieš pertraukas nusiplauti rankas švariu vandeniu su muilu;

5.5. pakilus darbuotojo kūno temperatūrai, pajutus ūmius ligų požymius, pranešti tiesioginiam vadovui ir kreiptis į gydymo įstaigą.

6. Darbuotojui, pažeidusiam šios instrukcijos reikalavimus, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymais numatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybės priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio ir pasekmių.

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI

7. Pavojingi ir kenksmingi profesinės rizikos veiksniai darbo aplinkoje:

Pavojingas veiksnys	**Galimos pasekmės**	**Veiksmai norint išvengti pavojaus**
 Elektros srovės poveikis	Galimos traumos, širdies darbo sutrikimas, mirtis.	Pačiam neremontuoti elektrinių įrankių, kirtiklių, jungiklių, kištukinių lizdų, nekeisti saugiklių.
 Paslydimas, suklupimas, pargriuvimas	Galimos įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Darbo vietoje grindų dangos turi būti neslidžios, sausos, lygios. Dėvėti avalynę, pritaikytą prie darbuotojo darbo aplinkos. Kai grindys šlapios, slidžios, būtina naudoti įspėjamąjį ženklą **„Atsargiai slidu“** bei nurodyti alternatyvius praėjimus. Išsiliejus skysčiams nedelsiant juos išvalyti, naudojant tinkamą valymo metodą.
 Kritimas iš aukščio	Galimi įvairūs sužeidimai	Pasilipus ant paaukštinimo priemonių tokių kaip kopėčios, draudžiama atlikti darbus reikalaujančius jėgos. Paaukštinimo priemonės tvarkingos ir stabiliai pastatytos, kad nebūtų pavojaus nuvirsti.
 Įrenginių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas	Galimos traumos.	Nuolat tikrinti naudojamų įrankių ir įrenginių tvarkingumą, nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikytis jų eksploatavimo reikalavimų.
 Gaisro ar sprogimo galimybė	Galimos traumos, nudegimai.	Laikytis gaisrinės saugos taisyklių reikalavimų.
 Krentantys daiktai, aštrios briaunos	Galimi galvos, galūnių sužalojimai.	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų kristi. Saugotis atsikišusių, aštrių briaunų, įrenginių dalių.
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas.	Jeigu bendras apšviestumas yra mažesnis už nurodytą teisės aktuose, būtina papildomai naudoti kilnojamus šviestuvus.
Fizinė perkrova	Galimos traumos, raumenų patempimai.	Nekelti vienam daiktų, krovinių, viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Leidžiama nepavojinga vienkartinė keliamo ir pernešamo krovinio masė kartu dirbant kitą darbą ne daugiau kaip: vyrams - iki 25 kg; moterims - iki 16 kg. Jeigu svoris yra didesnis, kelti dviese.
Terminiai, cheminiai nudegimai	Galimos įvairios traumos.	Būti susipažinus su naudojamos cheminės medžiagos saugos duomenų lapu, dirbant naudoti išduotas asmenines apsaugos priemones.

		Vengti tiesioginio kontakto tarp cheminės medžiagos ir odos, o kai tai įvyksta – elgtis vadovaujantis cheminių medžiagų saugos duomenų lape nurodytų reikalavimų.
Dulkės	Neigiamas poveikis organizmui, galimos alerginės ir profesinės ligos	Jeigu oro užterštumas viršija leistiną normą jo sumažinti negalima, reikia dėvėti atitinkamo tipų respiratorių

8. Atlikdamas valymo darbus darbuotojas privalo naudotis Įstaigos jam suteiktomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis::

8.1. darbo drabužiai;

8.2. darbo avalynė;

8.3. darbo pirštinės.

9. Visos darbuotojui nemokamai išduodamos asmeninės apsaugos priemonės ir jų dėvėjimo (naudojimo) laikas parenkami vadovaujantis Įstaigoje patvirtintu nemokamai išduodamų asmeninių apsauginių priemonių sąrašu.

10. Darbuotojas privalo susipažinti ir vadovautis jo darbo zonoje esančiais saugos ir sveikatos ženklais.

11. Priklausomai nuo atliekamo darbo pobūdžio, gali būti išduodamos ir kitos saugos priemonės.

III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

12. Prieš pradėdamas darbą, darbuotojas privalo:

12.1. apsirengti tvarkingus ir tinkamo dydžio darbo drabužius, užsisagstyti juos, apsiauti darbo avalynę. Draudžiama dirbti su suplyšusiais, be sagų darbo drabužiais;

12.2. atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą, pašalinti nereikalingus daiktus, galinčius trukdyti dirbti, įsitikinti ar grindys lygios, neužkrauti praėjimai. Vizualiai patikrinti, ar pakankamas apšvietimas;

12.3. apžiūrėti elektros įrenginius: ar nenutrūkę elektros laidai, jungiantys įrenginį su elektros tinklu, ar nepažeista jų izoliacija, ar laidai apsaugoti nuo atsitiktinių mechaninių pažeidimų;

12.4. prieš jungiant elektros įrenginius įsitikinti ar pakankamo ilgio kabelis, jo pailginimui galima naudoti tik tvarkingus pramoninės gamybos prailgintuvus;

12.5. patikrinti darbo įrankius (kibirus, šepečius, šluotas). Šiukšlinės ir kibirai privalo turėti tvarkingus, stipriai pritvirtintus lankelius ir rankenėles be aštrių briaunų. Draudžiama dirbti netvarkingais įrankiais. Įrankių mediniai kotai turi būti lygūs, be įskilimų ar atskilimų, lakuoti arba dažyti. Šepečio kotas turi būti ne ilgesnis kaip 1,5 m.;

12.6. chemines priemones saugoti uždaruose induose ant kurių užrašytas cheminės medžiagos pavadinimas ir kurie pritaikyti laikyti šiai cheminei medžiagai;

12.7. prieš pradedant naudoti naujas chemines medžiagas susipažinti su gamintojo pateikiama informacija nurodyta saugos duomenų lapuose, taip pat vadovautis instrukcijomis ir ženklinimu ant pakuotės;

12.8. patikrinti valomus ir plaunamus langus, ar patikimai jie įtvirtinti, ar neįskilę stiklai.

13. **Draudžiama:**

13.1. liesti drėgnomis rankomis elektros laidus, kabelius, kištukus, prietaisus ar įrenginius;

13.2. dirbti su elektros įrankiais ar įrenginiais, jeigu prisilietus jaučiamas elektros srovės poveikis;

13.3. dirbti su elektros įrankiais, prietaisais ar įrenginiais, jei ant jų pateko skysčiai, sudrėko.

14. Pastebėjus bet kokį gedimą, netvarką ar keliantį pavojų veiksnį, informuoti tiesioginį vadovą. Darbo nepradėti, kol nebus pašalinti visi trūkumai.

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

15. Vykdyti darbo tvarkos taisyklių, nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimus, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis vadovas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

16. Darbo metu būti dėmesingam, atidžiam, atsargiam.

17. Kibirus, šluotas ir kitas pagalbines priemones laikyti taip, kad netrukdytų kitiems.

18. Grindis plauti specialiais šepečiais ar įtaisais.

19. Valant grindjuostes ir kitas medines detales, būtina dėvėti darbines pirštines, kad į rankas nepatektų rakštys.

20. Plaunant laiptines, kibirą su vandeniu statyti ant viršutinės laiptų pakopos.

21. Šiukšles, atliekas krauti į specialiai tam skirtą vietą (tarą), nepalikti jų ant tako, kampuose ir neapšviestose vietose.

22. Stebėti, kad būtų švarūs ir saugūs laiptai ir koridoriai, šalinti iš jų šiukšles, kitas atliekas, žiemos metu nuvalyti nuo jų ledą ir pabarstyti pakopas smėliu.

23. **Elektrosaugos reikalavimai:**

23.1. neliesti drėgnomis rankomis elektros laidų, kabelių, kištukų, prietaisų ar įrenginių;

23.2. nedirbti su elektros įrenginiais ar prietaisais, jeigu prisilietus jaučiamas elektros srovės poveikis;

23.3. nedirbti su netvarkingais elektros įrenginiais, prietaisais;

23.4. nesiliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio šildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) ir elektros įrenginių metalinių dalių (stalinės lempos ir kt.), kad esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei per žmogaus kūną;

23.5. panaudojus elektros įrenginį, prietaisą tuoj pat jį išjungti;

23.6. neremontuoti pačiam sugedusio elektros įrenginio, laidų, kištuko, kištukinio lizdo. Tai atlikti privalo darbuotojas, turintis reikiamą elektrotechninio personalo kvalifikaciją.

24. Elektros prietaisus valyti tik sausa šluoste.

25. Grindų ar sienų plovimui naudoti muilą arba specialias valymo priemones.

26. Praustuvų, klozetų valymui naudoti specialias valymo priemones.

27. Klozetus ir tualetų grindis dezinfekuoti specialiomis priemonėmis.

28. Dirbant su dezinfekuojamaisiais skysčiais, būtina dėvėti gumines pirštines.

29. Baigus darbą su dezinfekuojamaisiais skysčiais, būtina nuplauti gumines pirštines su muilu, nenusimovus jų nuo rankų. Nuo rankų nusimauti tik švarias pirštines.

30. Lipant kopėčiomis rankoje nešamas krovinys, jo svoris ir konfigūracija neturi trukdyti saugiai lipti ir laikytis.

31. Draudžiama dirbti užsilipus ant paskutinio arba priešpaskutinio kopėčių ar lipynių aukščiausio skersinio, jeigu neįrengti kopėčių ar lipynių turėklai ir spyriai.

32. Dirbti ant kopėčių leidžiama darbuotojui stovint ne aukščiau kaip ant trečio skersinio pakopos (nuo viršaus ant pakopos, esančios ne aukščiau kaip l m nuo viršutinio kopėčių galo). Dirbant viršutinėje kopėčių dalyje reikia įvertinti persisvėrimo riziką.

33. Ant kopėčių ar lipynių vienu metu gali būti tik vienas darbuotojas. Esančiam ant kopėčių ar lipynių darbuotojui draudžiama kelti ir nuleisti krovinius.

34. Užlipus ant kopėčių draudžiama:

34.1. dirbti prie arba po veikiančiomis mašinomis, mechanizmais, transporteriais;

34.2. dirbti elektros įrankiais;

34.3. prilaikyti sunkius krovinius.

35. Skečiamosios kopėčios turi būti sukabintos fiksavimo įtaisu, kad pačios neišsiskėstų, ir aprūpintos neslystančiais antgaliais.

36. Draudžiama darbo vietai paaukštinimui naudoti atsitiktines priemones (dėžes, statines, kėdes ir t.t.).

37. Langams valyti naudoti šepečius pailgintais kotais, valant išorinius langus draudžiama persisverti į lauko pusę. Valant langus draudžiama lipti ant palangių.

38. Valyti dulkes nuo apšvietimo armatūros, elektros įtaisų ir įrenginių gali tik elektrotechninio personalo darbuotojas.

39. Draudžiama rankomis rinkti užterštus sudaužytus stiklinius daiktus (jie turi būti renkami, valomi naudojant mechanines priemones – semtuvėlius, šepečius, žnyples, pincetus);

40. Draudžiama rankomis laužyti, lankstyti aštrius daiktus, presuoti šiukšles.

41. **Darbuotojui draudžiama:**

41.1. valyti veikiančius mechanizmus;

41.2. liesti rankomis arba įrankiais judančias mašinų detales, elektros laidus ir kitus įrenginius su elektros įtampa;

41.3. lipti ant šildymo, santechninių įrenginių, atsitiktinių pakylų (dėžių, ištrauktų stalčių, atidarytų durelių ir pan.);

41.4. atremti kopėčias ir pačiam remtis į langų rėmus ar stiklus;

41.5. valymui naudoti degius ir nežinomos paskirties skysčius ir rūgštis;

41.6. valyti įskilusius ar suskilusius, neįtvirtintus langų stiklus ir rėmus;

41.7. drėgnu skuduru, šepečiu, šluota arba rankomis liesti elektros laidus, elektros kištukinius lizdus, jungiklius, elektros įrenginius, atidaryti paskirstymo dėžutes ir skydelius;

41.8. liesti nutrūkusius, su pažeista izoliacija laidus, netvarkingus kištukų lizdus, jungiklius, kitus elektros įtaisus.

42. Pastebėjus valomame plote elektros instaliacijos pažeidimus, nedelsiant nutraukti darbą ir pranešti apie tai tiesioginiam vadovui.

43. Elektros įrenginį išjungti šiais atvejais:

43.1. sugedus elektros įrenginiui;

43.2. nutrūkus elektros energijos tiekimui;

43.3. pažeidus laidų izoliaciją arba kai jaučiamas degančios izoliacijos kvapas;

43.4. pajutus elektros srovės poveikį;

43.5. padidėjus triukšmui ar vibracijai;

43.6. įvykus nelaimingam atsitikimui ar avarijai, kilus gaisrui.

V. DARBUOTOJŲ VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

44. Pastebėjus, kad gali įvykti nelaimingas atsitikimas ar gedimas, nedelsiant nutraukti darbus, pasitraukti pačiam ir iš pavojingos zonos išvesti kitus šalimais dirbančius darbuotojus ir apie tai informuoti tiesioginį vadovą.

45. Įvykus nelaimingam atsitikimui:

45.1. nukentėjusiam nedelsiant suteikti pirmąją pagalbą ir iškviesti greitąją medicininę pagalbą;

45.2. nukentėjęs nuo nelaimingo atsitikimo asmuo, jeigu pajėgia, turi nedelsdamas pranešti tiesioginiam vadovui;

45.3. asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą arba apie jį sužinojęs, turi nedelsdamas suteikti nukentėjusiam pirmąją medicinos pagalbą ir pranešti apie nelaimingą atsitikimą vadovaujantiems asmenims;

45.4. darbo vieta ir įrengimų būklė, iki kol nelaimingas atsitikimas bus pradėtas tirti, turi išlikti tokia, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių darbuotojų gyvybei ir sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminami tam tikru aktu (raštu ir grafiškai, nufotografuota, nufilmuota);

45.5. įvykus nelaimingam atsitikimui pakeliui į darbą ar iš darbo, nukentėjusysis (jeigu pajėgia) arba šeimos nariai privalo nedelsiant pranešti tiesioginiam vadovui.

46. Pajutus elektros įtampą ant metalinių įrenginių korpuso dalių, darbą nutraukti, pranešti tiesioginiam vadovui ir, prieš pasitraukiant į saugią vietą, imtis priemonių (aptveri, pakabinti plakatus ir saugoti), kad kiti asmenys negalėtų prisiliesti prie pavojingos vietos.

47. Kilus gaisrui:

47.1. elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;

47.2. nedelsiant pranešti apie gaisrą Valstybinei priešgaisrinei gelbėjimo tarnybai Bendruoju pagalbos telefonu **112**. Skambinant pranešti tikslų adresą ir žinomas gaisro kilimo aplinkybes;

47.3. apie kilusį gaisrą pranešti ten esantiems žmonėms ir organizuoti jų evakavimą;

47.4. jei nekyla pavojus gyvybei ir sveikatai, organizuoti materialinių vertybių evakavimą;

47.5. gesinti gaisrą administracinėse patalpose esančiais gesintuvais;

47.6. iškviesti į gaisravietę tiesioginį vadovą bei direktoriaus įsakymu paskirtą atsakingą asmenį už patalpų gaisrinę saugą;

47.7. atvykus vadovui ir Valstybinei priešgaisrinei gelbėjimo tarnybai, informuoti juos apie situaciją ir suteikti reikalingą informaciją bei toliau vykdyti gaisro gesinimo vadovo nurodymus.

VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

48. Baigęs darbus darbuotojas privalo:

48.1. į tam skirtą vietą susidėti įrankius bei priemones, kurias naudojo;

48.2. esant (atsiradus) galimybei nusiplauti veidą ir rankas vandeniu su muilu;

48.3. apie darbo metu iškilusius nesklandumus pranešti tiesioginiam vadovui.

_____